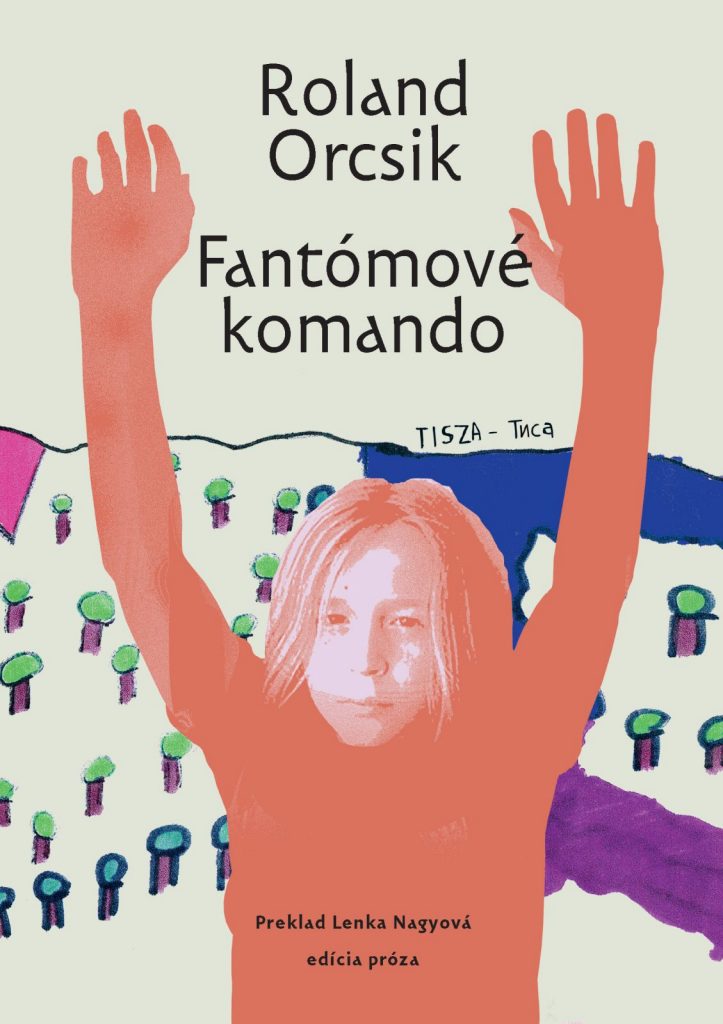

The book cover features a central illustration of a person with long, light-colored hair, wearing a red long-sleeved shirt. Their arms are raised high, with hands open, framing the title. The background is a light cream color. Below the person's arms, there is a stylized landscape with a blue river or lake, a pink triangular shape on the left, and numerous small, stylized trees with green tops and purple trunks. The text is in a clean, sans-serif font.

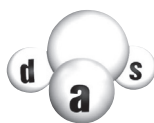
Roland
Orcsik

Fantómové
komando

TISZA - Tisca

Preklad Lenka Nagyová

edícia próza

drewo a srd

založené 1994

ARTIST-RUN
PUBLISHERS

KNIŽNÁ EDÍCIA
ČASOPISU VLNA
ARTIST-RUN MAG

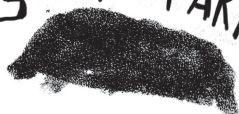
TISZA - Tinea

LIPS

GORAN PARK

KING
KOZARA

Preklad Lenka Nagyová

Roland Orcsik

Fantómové komando

edícia próza

Roland Orcsik: Fantómové komando

Copyright © Roland Orcsik, 2016

Slovak edition © Občianske združenie Vlna / drewo a srd, Bratislava 2025

Z maďarského originálu *Fantomkommandó* (Budapešť: Pesti Kalligram, 2016)
preložila Lenka Nagyová.

Cover design & layout © Matej Lacko

Cover illustration & photo © Cyprián Šulej a Peter Šulej

Vydanie prvé

Edícia próza

Všetky práva vyhradené

Redakcia: Peter Šulej

Jazyková korektúra: Veronika Goldiňáková

Interné katalógové číslo: DAS224PROZ01/2025

ISBN: 978-80-69105-05-8

Fantómové komando

Toto dielo je výhonkom predstavivosti. Súvisí s realitou, otázka je, s ktorou.

„Spievam o vtáčikovi čvirikajúcom na hrobe hrdinu, ktorý zomrel na otravu plynom, o tmavých dievčinách, ktoré žerú hnoj, čo ostal doma, a o nepriateľovi, ktorého vôbec niet.”

(Ödön von Horváth: *Bezbohá mladosť*, prekl. do maďarčiny Grácia Kerényi)

„Fire from heaven
Terror from nowhere”

(Killing Joke: *Asteroid*)

Prekladateľka ďakuje za pomoc Majoslavovi z Decultivate.

I. část

V tom čase som sa veľa potuloval. Z chodníkov som zbieral rozkotúľané úlomky sklenených guľôčok, drobné mince, šróby. Keď som ich už nazbieral dosť, robil som z nich totemy. Moji rodičia sa z tejto mojej vášne netešili, viackrát mi vyčítali, že zbytočne zaberajú priestor. Darma som sa im nakoniec podvolil a svoju zbierku vyhodil, neskôr som sa opäť prehrabával na ulici. Odkedy som sa odsťahoval, zanechal som aj zberateľskú mániu. Zdá sa, že v rodnom meste bola akási sila, ktorá ma nútila, aby som zo smetí zachránil, čo si iný už ani nevšimne. Možno to bolo obrovské množstvo plynu pod zemou, ktorý sa viackrát vyhrážal, že vybuchne a vyhodí do vzduchu celé okolie.

Počas jednej zo zberateľských ciest som sa ponevierať po susednej ulici. V hľbokej jame som našiel železnú rúru pokrytú hrdzou. Bola dlhá ako celá moja ruka. Keď som sa jej dotkol, pocítil som studený a drsný materiál. Nos mi skrútila horkastá vôňa hrdze. Zdvihol som rúru dovysoka ako meč, vysoko smerom k slnku, potom som ňou švihol po betóne. Hobliny spomienok znovu zaiskria, zablysnú sa zvuky: ostré, tupé, kovové.

Na jar sa v našej škole konali pracovné akcie. Haraburdy sme vozili na vozíkoch do kovozberu, ktorý sme častejšie volali po srbsky *otpad*.

Zhromaždisko bolo v blízkosti sochy Krista s chýbajúcimi rukami, hneď za hydinárňou. Kristovo telo namalovali na strieborno, akoby ani nebolo odliate z plechu, ale z ušľachtitého kovu, potom ho zavesili na betónový kríž, ktorý bol omietnutý nabielo. Kedykoľvek sme popri ňom so spolužiakmi a poriadne naloženým vozíkom prešli, vždy som dlho sledoval strieborne sa lesknúcu postavu. Telo ustrnuté v utrpení v jarnom slnku žiarilo.

Raz som si myslel, že ma záplava svetla okolo sochy oslepí. Zavrel som oči, vždy som sa bál, že oslepnem, že už nikdy viac neuvidím nič iné, len zakonzervovanú minulosť. Z myšlienok ma vytrhol jeden z mojich spolužiakov, Bezeg: čo myslíš, ak by sme ho ukradli, koľko by sme zaňho dostali? Netuším, no určite viac ako za tieto haraburdy, ktoré teraz vlečieme so sebou, odpovedal som. A to máš odkiaľ, vari si už obchodoval s pietnymi predmetmi? Nie, ale zamysli sa, za Krista by nám dali určite viac ako za hrdzavé rúry a ošúchané kusy kovu. Hej, ale iba ak v neho veria. Podľa mňa by nesiahli hlbšie do vrecka kvôli bohovi, ale kvôli ľudskej postave, tá je predsa príťažlivejšia než kadejaké smeti. Našu hádku prerušil pracovník *otpadu*, ktorého sme prezývali Komín. Zastretým hlasom nám vysvetlil, kam máme po odvážení zložiť odpad, odfrkol cigaretu vyfajčenú až po filter, zapálil si ďalšiu a stiahol sa späť do svojej budy k televízoru.

Keď nám odvážili hromádku, preniesli sme ju k menšej kope, ktorá bola celkom vzadu, na konci skládky. Všade boli obrovské kopy smetí. Bol tam ošúchaný rám z bicykla, pokrčené blatníky, obďaleč preliačené pneumatiky, bubny z práčky, porozhadzované klince, pokrivené kolesá z vozíkov, rúry z radiátora, automobilové súčiastky, staré nepoužiteľné horáky na opalovanie prasiat a ďalšie konštrukcie, ktoré som ani nerozoznal. Keď sme vozík vyprázdnil, dôkladne som sa porozhliadal, aj som pobúchal po niekoľkých haraburdách. Obzvlášť ma priťahoval veľký kus železa, ktorý pripomínal písmeno I s pätkami. Keď som po ňom tresol, vydal zvuk podobný zvonu. Hoci bol na dotyk drsný, zvuk mal jemný. Ani som dlho neváhal, naložil som ho na prázdny vozík. Neďaleko od železa v tvare I som zbadal pomerne dobré koleso do vozíka. Buchol som po ňom párkrát rúrami rozličných veľkostí, ktoré sa povalovali v jeho blízkosti: odrazili sa tvrdé zvuky ostré ako ihly. Koleso šlo na vozík k ostatným veciam, spolu s rúrami. Vybral som tri rúry, ktoré predstavovali tri tóny: hrdzavohnedá dlhá rúra znela tupo na vysokej frekvencii, tenšia rúra bez hrdze mala hlbší hlas, kým najmenšia rúra, ktorá bola na oboch koncoch plochá a bola

najviac poškodená, mala prenikavý zvuk. Chcel som ešte kovový disk z auta. Poprezeral som ich viacero, pobúchal som po nich, no väčšinou nezneli bohvieako. Všimol som si pomerne zachovaný disk z pneumatiky, na vonkajšej strane okolo dier mal zopár škrabancov. Rúrami, ktoré boli nablízku, som po ňom pobúchal na viacerých miestach, kvílil, až mi vstávali vlasy dupkom.

Spolužiáci sa mi vysmievali, vedeli, že peniaze za odpad mienim na haraburdy. Ich výsmech ma nezaujímal, ledva som sa vedel dočkať, kedy prídem domov a v šope si vyložím svoje predmety. *Šupa* je po srbsky kôľňa a volali sme ju tak preto, lebo – ako aj odpad – to znie lepšie ako v maďarčine. Aj Srbi to majú rovnako s maďarskými výrazmi, ktoré sú pre nich cudzie, dva národy medzi sebou kšeftujú so slovnými zásobami. Moja mama je Srbka a s ňou sa rozprávam po srbsky alebo zmiešaným jazykom, na rozdiel od otca – Maďara, s ním hovorím výlučne po maďarsky, no beztak aj on volá kôľňu šopa. Napriek tomu, že už nežijem vo svojom rodnom meste, dvojaký jazykový pohyb sa vo mne zachoval. Presťahoval sa so mnou aj konflikt vyvolaný trenicou medzi dvoma jazykmi.

V šope som vybral svoju naškrečkovanosť zbierku. Položil som pred seba železo v tvare I, naľavo pneumatiku, napravo koleso z vozíka, všetko na dosah ruky. Pred železo v tvare I som poukladal tri rúry, najskôr najdlhšiu, potom najmenšiu, napokon prostrednú. Klakol som si pred ne a dlho som na ne hľadel. Postupne vznikol systém vzájomných vzťahov, začala sa akási neviditeľná látková výmena. Natiahol som si pracovné rukavice, ktoré používal otec na záhradkárčenie. Uchopil som najmenšiu rúru, buchol som po železe v tvare I a šopa naplnil pekný zvonivý zvuk. Nasledovala pneumatika, takmer sa stačilo rúrou dotknúť vypuklých obrysov okolo najväčšej diery uprostred, okamžite mi udel do uší jej hlas. Tenký ostrý zvuk kolieska z vozíka vniesol medzi doterajšie zvuky novú farbu. S radosťou som ťkol po železách, aj preto som sa stiahol do šopy, lebo som tušil, že moja skládka hudobných nástrojov by rodičov priviedla do zúfalstva. Ani som im ju neukázal, svoje